

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(14:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1919, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr II
November

Prenumerationspris:
1:80 pr helt år, 90 öre pr halvt
och 45 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 20 öre.

Redaktör:
RUTH GUSTAFSON
Brännkyrkagatan 27
St. Tel. Söder 74 94.

Morgonbris' expedition:
SIGNE WESSMAN, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidan pris 20 öre pr mm.

1919

Manligt — kvinnligt: mänskligt.

Ett litet psykologiskt kåseri.

Av Ivan Oljelund.

Här måste dock först inskjutas en erinran till dem som anse att kvinnofrihetens problem består i kvinnornas politiska likställighet med männen och alltså nu är löst. Kvinnans politiska likställighet är ett medel, en möjlighet till "frihet" — ett verktyg som hon erövrat och som det nu gäller att bruka. Och det är blott ett av medlen, hur betydelsefullt får framtiden visa. Men hon är icke alls fri blott för det att hon är valbar och äger väljar rätt — ingalunda: kvinnorna sitta alltjämt fast i de yttre och inre resultaten av en lång föregående utveckling. Hon kvinnan, är socialt och naturligt bunden; vänd upp och ned på hela samhället — i morgon måste likväl middagen göras i ordning åt de hungriga revolutionärerna och blöjan bytas på lillén. Friheten ligger djupare än i botten på ett ruttet upp- och nedvänt samhälle: den ligger i bästa fall någonstades inom kvinnorna själva, överhopad med avfall från en flerhundraårig arbetsfördelnings outsägliga trivialitet, vil-

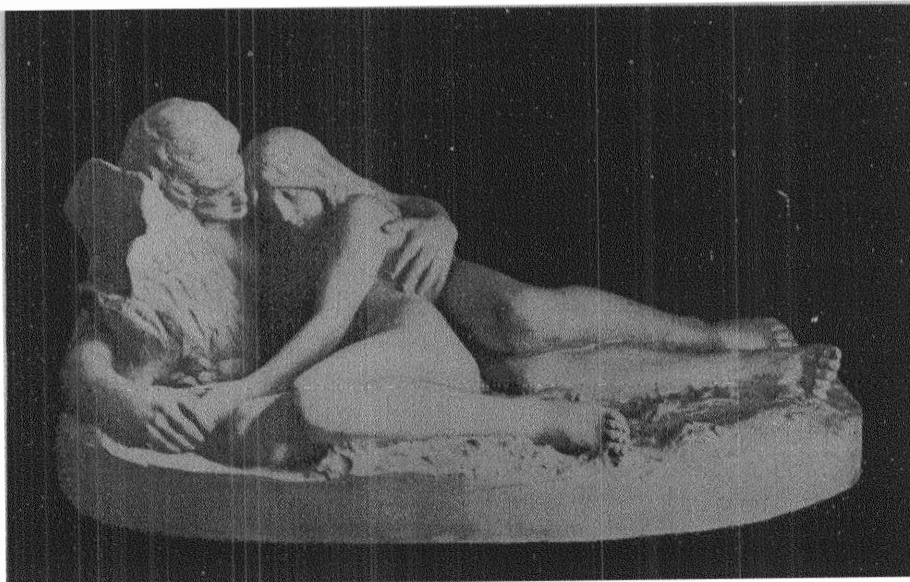
ken fördelning tillkommit antingen av natur eller genom ursprungligt tvång eller genom bådadera. Problemet är alltså icke allenast yttre likhet med mannen utan avlägsnande av yttre och inre skrankor på det att vägen må vardas fri — icke till maskulina apkonster, till en oäkta imitation av mannen utan till det kvinnliga elementets ohäm-

nödändigheten att närmare skärskåda arten av detta "slaveri". Låtom oss då genast lämna åsido sådana sorgliga kategorier av tyrannvälde som simpel könsbrutalitet, handgripliga bestraffningar, genom familjeförsörjarens oordentlighet åsamkade ledsamheter i hemmet o. s. v., allt påtagliga uselheter som icke kräva närmare förklaring. Dyligt dömer sig självt. Någonting helt annat är det jag har i sikte.

Mannen är abstrakt — kvinnan är konkret. Därmed är egentligen allt sagt, och ändan funnen varmed "skuldfrågans" härva kan uppnyttas.

Av naturen är kvinnan praktisk, händig och materiell, men mannen opraktisk, fumlig och ideell. Kvinnan kan laga mat, sy och lappa kläder, föda och fostra barn och en gång i tidernas morgon skötte hon också åkerbruket (som nu mannen jämte annat grovgöra tagit

hand om). Men sätt mannen i köks-spiseln med barnet på ena armen och med den andra dirigerande grytorna! Vi läste redan i skolan en lärarrik berättelse om "mannen som skulle ställa hemma", förmodligen skriven av en kvinna att döma av överdriften. Men den är ju tämligen sannolik... Och ändå är det mannen, som fått det stora hushållet, samhället, på sin lott! Ja, ty han var abstrakt och ideell

Stephan Sinding: NATTEN.

made frihet till det gemensamt mänskliga, till en högre syntes av det bästa manliga och det yppersta kvinnliga. Om nu detta är möjligt. Jag vågar ej svara på det, varken för mannens eller kvinnans räkning.

Om jag nu vid den första frågans besvarande utan att akta på männens vrede ädelmodigt och utan omsvep erkänner, att kvinnorna sucka under männens "förtryck", så följer därav

och tänkte. Mannen spekulerade och experimenterade och var städse missbelåten, han ville nytt; kvinnan var mera belåten, hennes hushållsinstinkt förbjöd henne att för frikostigt rata det gamla; det kunde kanske ändras och duga till något... Så stadfäste naturen en arbetsfördelning (såvida icke det vi anse vara natur hos kvinnan är förvärv, det kan ju också tänkas) efter en och vars kynne och i denna fördelning av sysslorna ligger egentligen "förtrycket".

Ingen betydande tänkare eller författare har underlåtit att upplysa världen om sina åsikter angående mannen och kvinnan. Filosofer och kyrkofäder, skaldar och författare, vetenskapsmän och politiker — alla ha de, var på sin tid, sagt sin oförgrifliga mening. Man erinrar sig särskilt, att kvinnan för de aktningvärda kyrkofäderna, på en gång filosofer, författare och själasörjare, tedde sig som en synnerligen hårdknäckt nöt, vilken de slutligen bortslängde som ett tomt, ehuru hopplöst hårt skal: hon var visserligen till skapnaden ungefär en människa men utan själ. Vi ha för vår del i frisk hägkomst Strindbergs kraftglänsande lejonkamp mot denna segt sammanrotade världshalva, ett motstånd på vilket kvinnorna till icke ringa del utvecklade sina färdigheter — och främst minnas vi även en djup och betydelsefull dikt av Fröding: Mannen och kvinnan. Men värdigt vid sidan av vilken som helst psykologisk analys av könens väsen stå några av den store enstöringen Sören Kierkegaard. Härom vill jag påminna.

"Över huvud taget har kvinnan en medfödd talang, en naturlig förmåga, en absolut virtuositet till att förklara ändligheten. När mannen var skapad, då stod han där som hela naturens herre och furste; naturens prakt och härlighet, hela ändlighetens rikedom väntade blott på hans befallning, men han förstod ej, vad han skulle ta sig till med allt detta. Han såg därpå, men det var likasom försvann alltsammans vid andens blick; det föreföll honom, att om han blott rörde på sig, så skulle han med blott ett enda steg ha gått förbi alltsammans. Så stod han där, en imponant skepnad, begrundande sig själv och likväl komisk, ty man måste ju le åt denne rike man, som icke förstod att använda sin rikedom; men även tragisk, ty han kunde icke använda den. Då skapades kvinnan. Hon var inte i förlägenhet, hon visste genast, huru man skulle gripa sig an med denna sak; utan dröjsmål, utan förberedelse var hon genast färdig att börja. Detta var den första tröst som gavs människan." Och vidare: "Kvinnan fattar ändligheten, hon förstår den i grund och botten, därför är hon förtjusande, och det är i själva verket varje kvinna; därför är hon bedårande, och det är aldrig mannen, därför är hon lycklig, så lycklig som ingen man kan eller får vara det. Man kunde därför gärna säga, att hennes liv är lyckligare än mannens, ty visserligen förmår ändligheten göra

en människa lycklig, men aldrig oändligheten som sådan. Hon är fullkomligare än mannen, ty nog är väl den fullkomligare, som redan förklarar något, än den som ännu jagar efter en förklaring. Kvinnan förklarar ändligheten, mannen jagar efter oändligheten. Så måste det vara, var och en har sin smärta; ty kvinnan föder barn med smärta, men mannen undfår idéer med smärta, och kvinnan skall aldrig känna tvivlets ångest eller förtvivlans kval, hon skall icke stå utanför idéen, men hon har den på andra hand." Vill man härtill ha en bekant, klassisk bild, i någon mån åskådliggörande denne man och denna kvinna, så må man tänka på Mäster Olof i Strindbergs drama och hans hustru Kristina.

Dessa ord av författaren till Förförarens dagbok innehålla mycket visdom. Det är verkligen otillständigt att profanera dem genom kommentarier av efterföljande art.

Finns det någon kvinna så djärv, att hon riskerar påståendet, att denna bild av mannen som oändlighetens representant och kvinnan som ändlighetens är ett av de obligatoriska uttrycken för manlig fåfänga och viktighet? Om hon finns, så bevisar det just att författaren har rätt, ty på vilket förträffligare sätt skulle hon kunna visa sin — ändlighet!

Hur förträffligt! Mannen, herren över hela naturens härlighet och rikedom, icke vetande vad han skall göra, tänkande — mitt i all överflödande jordisk ändlighet drömmande om det oändliga, abstrakt, opraktisk. Imponant och likväl komisk. Men kvinnan! hon visste genast vad som var att göra, hon såg sig om med en husmodersblick och grep sig utan vidare — utan förberedelse! — itu med bestyren. På henne imponerade inte mannen, han föreföll henne snarare en smula komisk. Så har, som jag tror, heller aldrig en stor man varit stor för sin hustru. På henne kan han icke imponera! Hegel sade, att en stor mans kammartjänare har intet värdigt och klart begrepp om stora män; låt oss tillägga, att en stor mans hustru känner inga stora män.

Denna kvinnans medfödda talang, naturliga förmåga att "förklara ändligheten", att vara hemmastadd, härdig och praktisk och i kontakt med tingen, är det icke denna "virtuositet", förtunnad och utspädd på alla jordens kvinnor, som uppträder i hushållsbestyrens vardagliga trivialitet, som medfört den arbetsfördelning, enligt vilken kvinnan blivit mannens hjälpare? Ville hon icke själv just så, blev hon icke enerverad av att se mannens tafathet? Tänkte hon icke: detta gör jag bäst? Och så tog hon på sig sin börda.

Men är hon lycklig i sin uppgift, i ändligheten, lyckligare än mannen? Ja, under två förutsättningar. Om hon äger fullt upp av ändlighetens hävor, om lador och visthus stå fulla, om barnen omkring henne svälla av blomstrandehälsa, om mannen är gripen av sitt,

då är hon förvisso lycklig, då vet hon förvisso intet bättre än att beynaden lång styra och ställa på jorden med jordens sköna hävor — då är hon husmor, god som ängarnas honung och trygg som tunga, mognande rågfält, kvinnan hög och härlig. Det är det ena lyckans villkor, vilket alltjämt varje verklig kvinna åtrår — det andra är att hon icke känner inre maning till personlighetens frihet, att hon icke jagar efter oändligheten. Ty icke var det den heliga Birgittas kallelse att vara husmor, blott "ändlig".

(Forts.)

Kvinnokongressens bärande idé.

I septembernumret av Morgonbris gör Anna Lindhagen de resolutioner, som fattades på kvinnokongressen i Zürich, till föremål för en kritik, som i huvudsak riktar sig mot att kvinnorna under nämnda kongress visat bristande mogenhet och opartiskhet, att de allt för mycket låtit sig ryckas med av det dåvarande tidsläget, som kom barmhärtighetens och medkänslans vågskäl att sjunka till tyskarnas förmån.

Det har under de eländesår världen genomlevat visat sig omöjligt för människor att ifråga om de krigande parterna intaga en verkligt neutral hållning. Anna Lindhagen har i Frankrike och Belgien sett verkningarna av en grym och brutal krigsföring, som åsamkat befolkningen ofattbara lidanden. De kvinnor, som reste genom Tyskland för att bevista kongressen i Zürich, voro vittne till den svält och undernäring, som härjade likt en pest bland de breda lagren, tillintetgörande en hel uppväxande generation, och de kände sina sinnen upptända av harm.

Men kan man väl säga, att dessa av personliga intryck färgade synpunkter varit bestämmande för kvinnokongressen?

Nej, den markerade ett vägskäl, en bestämd avgränsning mellan det förflutna och det tillkommande, den gjorde sig till tolk för en ny humanitets principer, den ville icke en återupprepning av det förflutnas brott och misstag.

Kvinnorna beklagade, enligt Anna Lindhagen, icke i en resolution dem, som hyst kriget inom sina gränser, men i deras protest mot kriget innefattades också de ockuperade ländernas lidanden som led i ett system, ty krigas det överhuvud taget, måste någon av olyckan hemsökt plats drabbas av dess härjningar, och då kriget självt upplöser de lagar, som reglerat förhållandena mellan människorna, följer med nödvändighet, att det i sina verkningar blir grymt och brutalt och för människorna olycksbringande. Att tala om en human krigsföring är en paradox.

Protesten mot fredsvillkoren var kongressens bärande idé, dess kärna och märg, icke blott därför att de inneburo

ett krossande av det tyska folket, utan därför att de krossade den rättfärdighetens framtid, som kvinnorna drömt om efter det gamla systemets fall. Dessa fredsvillkor kränkte principer, som voro kvinnornas hjärtan dyrbara, och därför kunde de, vilken nation de än tillhörde, enas i protesten mot det som hotade deras barns, ja, hela världens framtid. Det var mot framtiden kvinnorna riktade sina blickar. Det skall alltid förbli Zürichkongressens adelsmärke. Det var tron på den, som kom Frida Perlen att motsätta sig ett förslag om att i en resolution hylla alla de hjältar, som gjutit sitt blod för fosterlandet, det var den som kom Nordfrankrikes kvinnor att glömma de fador som övergått deras land och i människokärlekens tecken räcka handen åt de tyska kvinnorna, det var den som i gammal blodskuld icke ville leta fram motiven till det, som aldrig kan återfalla på ett land allenast, utan som återfaller på ett helt system av maktlystnad och imperialism.

Den som var närvarande vid kvinnokongressen i Zürich fick, i motsats till Anna Lindhagen, ett mycket starkt intryck av kvinnornas opartiskhet, av deras förmåga att vid bedömandet av sakläget borteliminera sina personligt färgade åsikter för att låta tanken på mänsklighetens framtid bli den enda avgörande normen för deras handlingar.

Gurli Hertzman-Ericson.

*

Ber att med anledning av ovanstående bemötande av min artikel om Zürich-resolutionerna få påpeka följande:

1) Att jag framhållit, att en kongress' bärande idé blir djupare och hållbarare, om man icke glömmer sammanställningen både — och. Tillämpat i detta sammanhang, att man ej bort låta sig ryckas med till den grad av den aktuella frågan om blockaden (ingen oenighet förefinnes därom, att en protest mot densamma var riktig), att man glömde bort passa på vid detta enastående tillfälle att uttala sin protest och sin förtvivlan över de länders lidanden, som varit slagfält och ockuperade.

2) Att jag påmint om, att tyvärr lidandena för de ockuperade länderna förstörats genom en krigföring, som genom sin grymhet under hela kriget väckt bestörtning och fasa hos alla, vilka haft opartiskhet och mod nog att taga reda på vad som verkligen hänt. Jag för min del, liksom så många andra, hava icke behövt besöka något av dessa olyckliga länder för att få kunskap härom. Vi visste det förut genom avgivna rapporter och vittnesmål.

Att sedan även få skåda och muntligt höra omtalas martyriet har endast varit att konstatera förut kända fakta, nämligen att städers och byars påtändning, förstörelse av industri,

bortförande av civilbefolkning, dödande av civila, stöld av enskild egendom, varit organiserat och icke blott skett i stridens hetta.

Anledningen till att man beklagat, att man i Zürich ej hade behov att genom en offentlig resolution uttala sig om de ockuperade ländernas lidanden är dels denna onödiga, organiserade förstörelse, vilken ytterligare ökat krigets gräsligheter — för att inse detta behöver man icke vara så naiv att man tror att ett krig kan föras human — dels övertygelsen, att försoningen mellan folken påskyndas genom att fakta uppkläras.

Nu har lyckligt nog underrättelse kommit att man i Tyskland önskar underrättelser, varför jag genast avsånt de tryckta undersökningar jag haft i sin ägo, dels expedierat en undersökning, utgiven av franska rösträttsföreningen, angående franska kvinnors behandling i de ockuperade trakterna av Frankrike. Undersökningar, vidtagna av tyskarna själva samt om de själva ville ställa skyldiga till ansvar, detta anser jag vara en ljusning till förståelse mellan Tyskland—Österrike och Frankrike—Belgien.

Vidare har jag hört till min glädje, att min syn på Zürich-resolutionerna delas av så många, att man står i begrepp underrätta den i Zürich utsedda styrelsen för det under bildning varande internationella kvinnoförbundet "Fred och frihet", och som har sitt säte i Genève, om en del svenska kvinnors betänksamhet gentemot det som felades i Zürich-resolutionerna.

Anna Lindhagen.

Sätt fart i kvinnoklubbarna!

Några ord till kvinnorna av
Ester Nordin.

Tiden är nu inne, då arbetet i våra klubbar bör ta ökad fart. För medlemmarna gäller det att besöka mötena och även söka få nya medlemmar med. Ett kraftigt agitations- och upplysningsarbete måste bedrivas för spridandet av våra idéer. Det måste bli en allmän uppräckning ibland kvinnorna. De påtagliga bevis, som vi dagligen ha på organisationens nytta och nödvändighet, borde för länge sedan kommit kvinnorna att förstå solidaritetens betydelse och att våra föreningar av olika slag äro våra vapen i vår kamp för friheten. Vår största fiende är kvinnornas egen slöhet och intresselöshet.

Vi ha nu tillerkänts rätt att som medborgare i samhället deltaga i rådgivningen om dess angelägenheter. Nu är frågan den, om vi kunna tillgodogöra oss dessa ökade rättigheter. Den rådande likgiltigheten inom våra egna led, är det största hinder som möter oss. Därför måste vår första

uppgift bli att förmå kvinnorna att inse nödvändigheten av att ansluta sig till klubbarna, för att där deltaga i studie- och självbildningsarbetet.

Våra klubbar vilja bibringa sina medlemmar kunskaper, men det beror på medlemmarna själva om det skall lyckas. Vi måste alla bidra till att söka få våra möten så värdefulla som möjligt. Att sprida socialistisk litteratur och se till att den blir läst samt att diskutera det lästa på mötena är ett bra medel att väcka intresse, på samma gång som medlemmarna tvingas att läsa om de skola kunna deltaga i diskussionen. Vi få ofta erfara, att det på våra möten mången gång är svårt att få till stånd sakliga och ordentliga meningsutbyten. De flesta medlemmar ha dock mången gång en bestämd uppfattning i en sak som kommer upp till behandling och deras förslag skulle varit av stort värde, men de avstå för det mesta av den orsaken att de ej tro sig kunna gå i land med att säga vad de tänka, de kunna ej kläda tankarna i ord. Detta är skada. Vi måste träna oss i det offentliga talandet. Genom att övervinna blyghet och försagdhet och flitigt deltaga i diskussionen, förvärva vi oss den vana, som fordras för att kunna tala offentligt och oklanderligt. Vi måste lära oss att förstå och använda orden rätt. Det händer ofta att ett anförande blir missuppfattat på grund av att den som yttrat sig ej förstår ordens rätta mening.

En annan viktig faktor är, att man måste känna till den sak som skall diskuteras. Därför måste vi öka våra kunskaper och det är då till böckerna som vi måste gå. På samma gång som vi besegra okunnigheten växer intresset för deltagandet i arbetet samt tron på oss själva och vi känna oss säkrare. Det är ej för tidigt, att arbetareklassens kvinnor på allvar tänka över sin ställning och sina uppgifter, söka sig till rätta och taga ståndpunkt till den rörelse, som kämpar för dess frigörelse och höjande i såväl ekonomiskt som kulturellt avseende.

Det har blivit ett stående slagord ibland kvinnorna och det är ju även ett faktum, att vi kvinnor nu ha lika rätt som männen, vår röst gäller lika mycket som deras, men det borde på samma gång tilläggas, att vi kvinnor ha lika stora skyldigheter och lika stort ansvar som männen. Det finns inga skäl för kvinnorna som tilllåta dem att ej bruka den erhållna makten och därmed utsätta hela klassen för den risk, som följer av att kvinnorna svika sina uppgifter. Vi få ej längre draga oss för att, om vi därtill äro kvalificerade, mottaga särskilda uppdrag och taga vår del av samhällsördan. Det är ej nog med att vi göra vår plikt i hemmen, vi ha även plikter mot vårt stora gemensamma hem, mot samhället.

Det måste därför bli en hederssak för varje kvinna, att bli medlem av

klubben och där vara med om att planlägga det arbete, som är att utföra till allas vårt gemensamma bästa. En del uppoffringar få vi bereda oss på, men känslan av, att den mänskliga likvärdighetens princip tillåtit oss att med lika rättigheter deltaga i kampen för det arbetande folkets seger bör vara glädje och lön nog.

Men för att verkligt bestående framsteg skola vinnas, måste massorna genomsyras av socialismen. Särskilt ibland kvinnorna lämnar socialistisk skolning och kännedom om vad socialismen är och vill en hel del övrigt att önska. Vi måste därför skaffa oss en ingående kännedom om socialismen och om socialdemokratisk politik för att kunna gå den rätta vägen till friheten, för fattigdomens avskaffande, för upphävandet av allt förtryck. Du, som ännu står utanför, gå med och gör din insats för vinnandet av folkflertalet för socialismens idé! Gör det, och du skall finna livet värdefullare och innehållsrikare, och dig själv som en bättre människa!

Obligatorisk sjuk- o. moderskapsförsäkring.

Den av regeringen den 31 december 1915 tillsatta kommittén, med uppdrag att verkställa utredning angående införande av dels obligatorisk sjukförsäkring och dels arbetslöshetsförsäkring, har nu avgivit första delen av sitt betänkande, som omfattar förslag till lag om allmän sjukförsäkring och till lösning av moderskapsförsäkringsfrågan. Enligt förslaget kommer den sociala sjukförsäkringen att grundas på principen om försäkringstväng och omfatta 80 procent av befolkningen, såväl män som kvinnor. Det beräknas dra en årlig kostnad av 118,300,000 kr., varav staten skulle bidra med en tredjedel eller 37 1/2 miljoner kr. Om den nya lagen antages av riksdagen kommer verksamheten att ta sin början i full omfattning den 1 januari 1922.

Kommittén har till ordförande haft presidenten i försäkringsrådet, And. Lindstedt. Kommitténs ledamöter, såvitt angår sjukförsäkringsfrågan, ha varit riksdagsmännen hrr Branting — vilken dock vid sin utnämning till statsråd i oktober 1917 frånträdde kommittéuppdraget och ersattes av hr Herm. Lindqvist — Kvarnzelius, Nilsson i Bonarp och Hj. von Sydow, sjukkassemännen kassör J. E. Berglund i Stockholm och rådman J. W. Westergren i Eskilstuna samt byråcheferna Theofil Andersson (socialstyrelsen) och O. F. Enbom (pensionsstyrelsen). Under frågans behandling har kommittén haft konferenser med läkare och andra sakkunniga. Det nu föreliggande förslaget är enhälligt. Kommittén kommer att efter hand avge ytterligare förslag till vissa ändringar i olycksfallsförsäkringslagen m. m. Därjämte komma vissa utredningar att inom kort publiceras.

"Frigörelse från moderskap."

I Morgonbris septembernummer förekommer en artikel under ovanstående rubrik och i vilken fråga tidningen inbjuder till diskussion, varför plats begäres för nedanstående:

En två å tre gånger har jag läst artikeln ifråga och varje gång undrat: "Är det en man eller en kvinna, som här framlagt sina åsikter? Är detta socialdemokratiskt?"

Att artikeln ifråga skulle vara ett uttryck för speciellt socialdemokratisk uppfattning får jag emellertid intet bevis för, men jag blir nästan övertygad om, att det är manliga synpunkter, som här bjudas ut.

Det är sant, att denna fråga är allvarlig och ömtålig, men sant är ock, nutidens människor behandla densamma varken ömtåligt eller allvarligt — tvärtom så brutalt och rätt, som om det vore ett av livets allra enklaste problem, som inte vore värt stort mer än ett skämt eller en svordom.

M. L. drager upp ett par paralleller mellan en välsituerad flicka och en fattig, som råka i samma situation: början av ett moderskap. Den ena lyckas klara av det, den andra icke. "Eller", säger M. L., "hon nödgas till ett livslångt samliv utan sympati" samt "när ett pliktäktenskap blir lyckligt, bli tio andra olyckliga". Men längre ned i artikeln säger M. L., för att bemöta invändningen om att detta från allt ansvar fria förhållande skulle medföra osedlighet: "Alldeles tvärtom. De unga män bleve ej många, som vände sig till prostitutionen, när de kvinnor de älskade, utan risk vågade skänka dem sexuell tillfredsställelse."

Det är således detta, som kvinnorna skulle nedsjunka till — och detta har M. L. panna att framföra som socialdemokratiskt önskemål?

Logiken är beaktansvärd.

När förf. talar om detta åtrådade fria förhållande, då heter det: "de kvinnor de älskade", men när M. L. nämner äktenskap, då blir det endast "pliktäktenskap". Då synes det M. L. otänkbart, att kärleken kan räcka till längre.

"Eller begå barnamord", säger M. L. Ja, vad är det i de flesta fall, som driver en kvinna till detta. Det är mannens trolöshet. Ock motivet är nog inte endast, att undanskaffa barnet. Jag är lika så övertygad om, att så länge den kvinnan orkade sörja, så var det över att den man, hon gav sina första varma, jungfruliga känslor, var en sådan äreförgäten lump — tills hon slutligen förlorar herraväldet över sina tankar och handlingar och begär brottet.

M. L. säger vidare "Tänker man aldrig på, att när en kvinna utan skada för sin kroppsliga utveck-

ling kan föda barn före 20-årsåldern, förhåller det sig tvärtom med tio?" Kan M. L. tro att en kvinna, vare sig före eller efter 20-årsåldern, kan obegränsat genomgå här ifrågavarande operationer utan att taga skada till sin hälsa för hela sitt liv? Jag har åtminstone från auktoritativt läkarehåll fått bekräftelse på att detta torde vara otänkbart.

Vi veta ju också alla, att ett vanligt missfall i allmänhet är mera nedbrytande för en kvinna än ett fullgånget havandeskap. Så mycket mera måste väl då ett sådant framkallat ha hälsovådliga följder.

Och varför behöver t. ex. ett äktenskap bli ett pliktäktenskap?

Ja, hur många unga män ägna någonsin en tanke åt om de vilja ha den eller den kvinnan till sina barns mor? Nej, de söka ofta, som M. L. uttrycker det, endast sexuell tillfredsställelse och — gifta sig med den de bli fast för.

Likaså många flickor, som ej ägna en tanke åt att de för första bästa efterhängsna kavaljer offerar kanske hela sin framtid och icke blott sin utan kanske även ett barns. Här upprepar sig den gamla sanningen, att år få gällda vad stunden brutit och det är nog en sanning, som vi aldrig lär kunna komma ifrån.

Förr ansågs allt, som rörde förhållandet mellan man och kvinna, otillbörligt att tala om och ungdomen lämnades i fullkomlig okunnighet om vad livet medförde i detta avseende.

Nu är ungdomen något kunnigare än föräldrarna och ofta blir svaret på mors eller fars råd: Det är andra tider nu och det förstår inte ni gamla. Ja, det är andra tider, men ha vi gått framåt eller tillbaka? Ett är säkert, att i intetdera fallet ha de bestämmande åskådningarna haft förmåga att se livet rent och stort i alla dess funktioner.

Ett framsteg är det ju ur alla synpunkter, att man nu kan tala om förhållandet mellan de olika könen, men — är det manne också ett framsteg, att man numera knappast kan nämna ordet renhet i sexuellt avseende utan att bli utskrattad?

Och ändå tror jag denna är den dygd, som en man, trots all modern frigörelse, sätter som en bland de främsta hos den kvinna, som han till sist gör den äran att upphöja till sin hustru. Hans egen renhet har ju aldrig varit fråga om.

Utän att kunna gå in på M. L:s mening, att det skulle vara de socialdemokratiska kvinnornas uppgift att söka driva fram någon opinion i denna fråga eller att det ens skulle kunna betraktas som ett allmängiltigt önskemål, att friska unga ansvariga människor skulle efter behag kunna avlägsna foster, finns det fall, då det icke blott vore högsta grad av mänsklig rättvisa utan även barmhärtigt, att lagen tillstodde en sådan åtgärd.

Vi veta alla att fall förekommit, då en ensam värnlös kvinna samvetslöst blivit våldförd av en vagabond.

Hon vet ingenting om mannen, ingenting annat än den enda gång hon råkade i hans väg begick han en förbrytelse mot henne. Eller t. ex. en familj — fadern slö, modern sinnesslö — med åtta barn; och flera med de nämnda jämförliga fall kunna tänkas, som t. ex. vid obotlig sjukdom.

Här borde dock rashygieniska spörsmål upptagas och provas och det vore ej en dag för tidigt, att en fråga som denna tages upp till lagstiftning. Som rashygieniskt spörsmål är frågan fullt berättigad och icke blott berättigad utan av aktuellt intresse.

Från första stund de soc.-dem. kvinnorna började sitt arbete har detta gått ut på att arbeta för bättre hem och sundare uppfostran av ungdomen, mera verklig sund glädje och harmoni i det arbetande folkets liv. Kunna vi fullfölja detta arbete att skapa de yttre betingelserna härför genom väl avvägd tid till arbete och vila, en ordentlig undervisning och utbildning, sunda vackra hem, så tror jag vi skola finna större möjligheter till harmonisk utveckling för de unga och icke skola väl vi mödrar då fostra vår ungdom till att leka med en eld, vars begränsning de ej kunna överskåda, att plottra bort sitt livs största värde i småmynt. Jag vill i stället hoppas på ungdom, besjälad av större ideal och som sätter som mål för sin egen uppfostran: fasthet, självbehärskning, ansvarskänsla.

M o r.

Särlagstiftningen för kvinnor.

Till internationella kvinnokongressen i Washington och till den officiella arbetarekongressen har sänts följande uttalande:

På samma gång vi framhålla nödvändigheten av kraftigt skydd mot barnarbete, reglerande bestämmelser angående ungdomens arbetsförhållanden, införandet för män och kvinnor av lagstadgad 8 timmars arbetsdag, årlig semester, utvidgad yrkesinspektion, effektiva åtgärder mot arbetslöshet, lika lön för lika arbete, få vi, i enlighet med av oss tidigare framförda synpunkter och i anslutning till vad som uttalats i det nu i år offentliggjorda programmet av "Comité féminine française du travail", framhålla att vi icke gilla principen om särskild skyddslagstiftning för kvinnor, förutom för barnaföderskor.

Vi undertecknade svenska, socialdemokratiska kvinnoorganisationer ha icke anslutit oss till Bernkonventionen av 1906, ehuru Sverge officiellt anslutit sig till densamma.

Vi anse nämligen att kvinnornas förvärvsmöjligheter begränsas genom en

Lysekils socialdemokratiska kvinnoklubb.

lagstiftning sådan som denna samt att utestängandet av kvinnorna från välavlönade yrken därav blir en följd. Särskilt omotiverat är det att fortsätta på förut inslagna vägar om särlagstiftning, såsom förbud för nattarbete eller införande av obligatoriskt kortare arbetstid för kvinnor, i all synnerhet nu då en allmän effektiv skyddslagstiftning (även omfattande män) inom kort synes bli en verklighet.

Nödvändigheten att ge ekonomiskt stöd till mödrar och barn har däremot tyvärr ännu ej vunnit tillräckligt beaktande. En effektiv moderskapsförsäkring måste därför införas för alla kvinnor. De kvinnor, på vilka ensamt vila försörjningsplikt för barn, måste erhålla garanti av samhället om hjälp till barnens underhåll, såsom i form av att pension tilldelas änkors barn och att understöd tillförsäkras även barn till andra ensamställda mödrar.

Vi uttala vår förhoppning att kongressen skall verka därför att kvinnornas rättigheter såsom medborgare och individer bli bevakade på samma gång kraftig hjälp beredes kvinnorna i utförandet av deras moderskall.

Stockholm i september 1919.

För Socialdemokratiska kvinnornas centralstyrelse:

Anna Sterky, ordf. **Anna Lindhagen,** intern. sekr.

För Socialdemokratiska kvinnornas samorganisation:

Amanda Frösell, ordf.

Anna Johansson-Visborg, kassör.

I Morgonbris' oktobernummer kunde vi lämna ett kort meddelande om dessa kongresser och att ovanstående skrivelse hade sänts ditöver.

Sverges sociala expert till den offi-

ciella kongressen, yrkesinspektör Kerstin Hesselgren, åtog sig beredvilligt att överlämna skrivelsen till de båda kongresserna, och har Centralstyrelsen och Samorganisationens styrelse till doktor Alma Sundqvist, som för närvarande är i Amerika, lämnat fullmakt att som vänskapligt ombud (fraternal delegate) representera Sverges soc.-dem. kvinnor å kongressen.

Hemmet, samhället och uppfostringsarbetet.

Uppfostringsarbetet är en fråga, som helt naturligt ligger kvinnorna om hjärtat. Mycket av tidens företeelser, både av det som är gott och ont, står man främmande för. Ingen tid har väl, inom en för oss överskådlig tidsrymd, uppvisat så mycket av bägge delarna, och är det särskilt ömtåligt och svårt för ungdomen att i denna virvel av olika intressen finna det bästa, därtill fordras en fast grundval. Grunden måste byggas under barnåren och alla krafter hjälpas åt. Hem och skola hava gemensamt detta arbete sig förelagt. Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbar hade ett gemensamt möte i oktober, varvid detta ämne blev föremål för livlig diskussion. B-salen var fylld till sista plats när folkskol-lärare Oskar Lundborg besteg talarestolen och utvecklade denna fråga. Han poängterade därvid hemmens stora betydelse för uppfostran; där måste grunden läggas, skolan har sedan att bygga vidare. Bägge måste komplettera varandra var den genomgående tankegången i föredraget.

Under debatten uppträdde bl. a. folkskoleinspektören d:r

Kamrater inom arbetarklassen.

MÄN OCH KVINNOR!

Vårt folk, våra hem, vår ungdom, våra barn hotas av en ny fara. Kriget har kommit och gått förbi, sjukdomar i dess spår och livsmedelsbrist ha vi övervunnit, men många av kristidens avigsidor ha ännu jordmän för sig och giva fortfarande isynnerhet ockrarna och deras likar tillfälle till rikt näringsfång.

Så är det med den s. k. hembränningen. Den är lagstridig, den är farlig; den produkt som framställes är hälsovådlig, men ändock är det ett känt och erkänt faktum, att den florerar, i större eller mindre omfång, mitt ibland oss, ömsom för vinningslystnad, ömsom för att stilla ett okuvligt spritbegär och ömsom måhända som ett rent trots emot gällande lag och förordningar.

Vi veta mer än väl, att det var kristidens stränga restriktioner, som i första hand förledde till de första lagöverträdelserna i denna fråga. Men det vill synas, som också i hög grad kristidens gulascemoral slagit sina klor i detta geschäft, för att ockra på det mot restriktionerna riktade missnöjet.

Ockrarna räkna på de svagaste och suga framförallt till sig dem, som samhället sökt, med eller mot deras vilja, säkerställa. Vad årslångt arbete i folknykterhetens och kulturens tjänst lyckats bygga upp är förrätt och prisgivet.

"Ordningsmakten står maktlös!" säger man. Är detta sant? Är detta det betyg ordningsmakten giver sig själv? Så mycket mer då låt oss bevisa, att svenska folket kan styra sig självt! Det är många, som ropa på polis, men vi tro ej att det är enbart straffet för möjligen begångna förseelser, som skall rädda vårt folk — lika litet i detta som i andra fall. Det är ovärdigt att ett folk, som står mitt i ett demokratiskt genombrott inför ett i allo demokratiskt självstyre, skall ställa sig självt under skärpt polisuppsikt i en fråga, där ändock aldrig lösningen kan ligga i att endast de grövsta brotten beivras. Vi tro däremot, att i denna tvekamp på gott och ont vårt folks starka rättskänsla skall segra.

Sveriges arbetare ha många gånger visat den bästa samhörighetskänsla, den största offervillighet, då det gällt att främja ideella syften, och ha i många frågor i solidaritetens namn gått till gemensam aktion. Vilken uppfattning vi än ha om dryckesseden — när det gäller hembränningen torde det ej behöva råda några meningsskiljaktigheter. Även sedens försvarare erkänna, att genom folkundervisning och upplysning om alkoholens skadeverkningar skola vi gå framåt mot ökad folknykterhet, men vi veta också, att det finns intet starkare moment i uppfostringsarbetet än exemplets makt.

Därför vädja vi kvinnor i de socialdemokratiska kvinnornas namn till tänkande klasskamrater att anställa moralisk räfst med hembrännarna, varhelst de anträffas. Det är fackföreningarnas stora förtjänst, att ifråga om spritbruk ha infört sträng disciplin inom arbetsplatserna. Vi vädja även nu till kamratandan inom arbetarekretsarna att hålla räfst- och rättarting med lagbrytarna. Stöd de svaga och döm dem, som genom tillverkning och langning söka undergräva den sunda rättskänslan hos vårt folk och genom laglösheten sko sig själva.

Vi vädja till var och en i ansvarig ställning, till representanter i press och parlament: Giv ert ord på att söka göra vad som står i er makt för att väcka vårt folk till besinning.

Vi vädja till kvinnorna, att värna hemmen mot brännvinspanornas herravälde! Besinna, att intet intryck är starkare än det barnen föra med sig från barnåren i föräldrahemmet. Det är brist på ansvars-känsla, det är brist på humanism, det är icke förenligt med en demokratiskt upplyst tid, att skolans fostrande inflytande i denna fråga nedbrytes av de exempel många barn erhålla genom brännvinstillverkning inom hemmen.

Vi måste nu alla känna som medborgare. Vi äro alla ansvariga för vårt folks öde utåt och inåt. Vi måste tänka och handla en för alla och alla för en.

Handen på hjärtat. Vi börja kampen mot den fördolda fienden: För hemmen, för barnen, för ungdomen!

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORNAS CENTRALSTYRELSE.

Nordlund, som i instruktiva anföranden framförde skolans arbete och utveckling. Till sist enade sig mötesdeltagarna om att hemställa till anordnarna av detta möte att sammankalla till flera sådana, där skolans och barnens målsmän kunde komma samman och dryfta dessa frågor och antogs följande resolution:

Ungdomens rätta uppfostran är grundvalen för stat och samhälle. Varje hopp om ett socialt återuppbyggande måste därför knytas till de ungas uppfostran. Hemmet är utgångspunkten för uppfostran, som sedan fullföljes genom samhällsätgärder. Medan den yttre skolorganisationen i våra dagar genomgår en välbehövlig och välkommen förändring, fästes alltför liten uppmärksamhet vid den tidigaste barnåldern, vid hemmets möjligheter att grundlägga goda vanor, som sedan oftast bliva livsbestämmande. Bostadsnöden med sina sociala vådor samt moderns arbete utom hemmet hotar i hög grad att bliva ödesdiger för hemuppfostran i våra städer och industri-centra. Men även där dessa svårigheter förefinnas i mindre grad, saknas stundom blick för hemuppfostrans grundläggande betydelse. Stockholms socialdemokratiska kvinnoklubbars medlemmar, som äro starkt medvetna om bristerna i den nuvarande uppfostran i såväl hem som skola, få därför rikta en varm vädjan till alla och en var att med förenade krafter arbeta för ett uppvaknande på uppfostringsfrågans område. Vi kräva därför vittgående åtgärder för bostadsfrågans lösning, varigenom barnen kunna beredas en lugn vår i hemmet, ökad värdesättning av kvinnornas arbete inom hemmet, ett omfattande upplysningsarbete genom spridande av broschyrer och tidningsartiklar i uppfostringsfrågan, regelbundna föreläsningar över denna fråga, uppfostringsfrågans upptagande som ämne vid våra blivande folkbildningskurser, varigenom kunde väckas kunskapsörst och föräldraansvar samt helig vördnad för uppfostrans konst.

Agitationen.

Agitationsveckan är nu ordnad och kommer att omfatta omkring 100 möten över så gott som hela landet. Talare vid agitationen bliva Elin Neuman, Disa Västberg, Hulda Flood, Anna Johansson-Visborg, Alma Nor-sell, Nelly Thyring, Agda Östlund, Signe Wessman, Amanda Frösell och eventuellt Ruth Gustafson.

Vi uppmana våra klubbar, som överallt på platserna stå som anordnare av mötena, att göra det bästa möjliga av denna vår agitationsvecka.

Kooperativa förbundet fortsätter alltjämt den raska utveckling, som varit rådande alltsedan årsskiftet. Från 1 jan. till och med 30 sept. har förbundet sålt varor till de anslutna konsumtionsföreningarna för den efter svenska förhållanden ståtliga summan av 50,625,881 kr. Ökningen i förhållande till föregående år är stor. Under samma period såldes då för endast 18,886,919 kr., vadan ökningen således uppgår till 31,738,962 kr. eller 168 %.

Även sparkassan har att uppvisa en betydande tillväxt. Vid slutet av tredje kvartalet uppgick insättarnas behållning till 8,761,850 kr., fördelat på 21,715 insättare. En jämförelse med insättarnas behållning för ett år sedan visar en ökning av 2,047,196 kr.

Historik över kvinnornas rösträttsfråga.

Ur Carl Lindhagens motion till 1919 års riksdag.

(Forts.)

Förklarligt nog undgick under så vidriga förhållanden icke heller 1904 års framställning att söka någon betäckning bakom en del opportunist. Motionärerna skyndade sig att framhålla, att önskningarna om en förberedande utredning vore begripliga samt att det vore "alldeles obestridligt att politisk rösträtt för kvinnor ej får på något sätt fördröja den nu föreliggande uppgiften att genomföra allmän rösträtt för män". Vad man däremot måste fordra, menade motionärerna, var att avgörandet av männens rösträttsfråga innefattade en särskild förpliktelse att omedelbart skrida till en utredning och ett övervägande av frågan om politisk rösträtt för kvinnor.

Framställningen utmynnade därför i en hemställan, att riksdagen, i sammanhang med avgörandet av frågan om allmän rösträtt för män, måtte an hålla om utredning rörande rösträtt även för kvinnor samt om förslag i ämnet. Vid samma riksdag väcktes också en motion i första kammaren av en ensam motionär om politisk rösträtt för kommunalt röstberättigade kvinnor. Den förstnämnda motionen avslogs av första kammaren utan votering och av den andra med 115 röster mot 93. Den senare motionen avslogs av första kammaren med 90 röster mot 49 och av andra kammaren utan votering.

Nu hade rösträttsfrågan och även den kvinnliga kommit så i ropet, att båda sakerna med växande styrka återkommo varje år. Vid 1905 års riksdag väcktes en motion i andra kammaren om politisk rösträtt för kvinnor med icke mindre än 57 underskrifter. Även socialdemokraterna hade denna gång på Brantings uppmaning skrivit på. Förklaringen till detta framsteg från förra året var förmodligen frågans växande framgång eller aktualitet som det också kallas på det politiska språket. Därtill kommo även andra omständigheter. De socialdemokratiska kvinnorna hade börjat röra på sig och framställa krav på rösträtt, och vid den nyligen hållna, nedan omnämnda partikongressen hade en betydande minoritet uttalat sig för kvinnornas krav.

Uti motionen skattades nu mindre än förut åt försäkringar om att den manliga rösträtten borde gå förut. En svag antydning därom fanns på ett ställe i motiveringen, men framträdde tydligare i klämman, som fortfarande begärde en särskild utredning i frågan samt därefter förslag i ämnet till riksdagen.

Konstitutionsutskottet avstyrkte, förstas, och frågan föll även denna

gång. De intressantaste riksdagsdokumenten för belysande av frågans irrfärder i den politiska labyrinten voro två vid utskottets utlåtande fogade reservationer. Fyra högermän (Säve, Berg, Nyström, Rydberg) yrkade bifall till motionen, "enär de skäl, som av statsrådet och i enskilda motioner anförts för rösträttens utsträckning för män, syntes dem med styrka tala även för medgivande av rösträtt åt kvinnor". Fyra liberaler åter (af Callerholm, Elowson, D. Bergström, Staaff) kunde endast biträda förslaget med villkor och reservationer. För det första fordrade de utredning om i vad mån kvinnornas egna intressen påkalla rösträtt, kvinnornas förutsättningar för rösträttens utövning, i vilken grad olika kategorier kunna antagas hysa det intresse för allmänna angelägenheter, som är ett huvudvillkor för att den politiska rösträtten skall verka fruktbringande. För det andra ansågo de "att då det ej lärer kunna ifrågakomma, att allmän rösträtt skall med ens givas åt kvinnor, så bör övervägas av vilket slag det streck bör vara, som skulle uppdragas för medgivande av politisk rösträtt för kvinnor." För det tredje betonade de liberala reservanterna, att under inga omständigheter bör något förslag till medgivande av rösträtt för kvinnor främjas förrän den på dagordningen stående rösträttsutvidgningen för män blivit fullt genomförd och trätt i verkställighet.

Ur denna senare märkliga reservation kan knappast utläsas något annat än en synnerlig inre obenägenhet för själva saken, den må nu kommit av naturen eller politikens härjningar. Detta blev dock för starkt för de liberala leden i andra kammaren. De sågo sig nödsakade att övergiva ledningen och röstade för motionen, som de själva till större delen underskrivit.

Samtidigt med att den liberala ledningen således alltmer preciserade sin ställning tog även den socialdemokratiska ledningen allt fastare sin position. Kort före det motionen väcktes hade vid den socialdemokratiska partikongressen frågan den 24 februari varit under debatt. Branting föreslog, enligt referatet, "för en lycklig lösning av såväl männens som kvinnornas rösträtt avslag på kravet om att då upptaga kvinnans rösträtt till allvarligt genomförande." Diskussionen var synnerligen livlig, och en talarinna tyckte "att herrar socialdemokrater då det gällde kvinnans rösträtt voro konservativa". Vid votering tillföll 66 röster ett yrkande att socialdemokratiska riksdagsfraktionen skulle kräva allmän rösträtt även för kvinnorna, under det 96 rös-

ter tillföll partistyrelsens avslagsyrkande.

Hösten 1905 kom det liberala genombrottet eller kanske rättare sagt vänstergenombrottet och därmed var också den kvinnliga rösträttens ödestimma inne.

Unionsupplösningen hade nyss ägt rum. Det var en stor tilldragelse och den skedde icke utan att det gick en viss dallring genom hela nationen. Med en styrka som icke förr hördes från olika håll talet om nationell samling, om allas samverkan för tillvartagande av landets olika utvecklingsmöjligheter, om de nya ansatser som vi skulle förenade göra på alla områden.

Tilldragelserna nyligen i Finland voro också en vägledning. Splittrat och sönderrivet av tusen besvärigheter fick detta folk tungt känna den påtagliga faran av nationell förintelse. Vad inträffade då? Jo, det mäktigt gripande, att folket plötsligt upptäckte att alla dess medlemmar med lika rätt tillhörde samma samhälle, att de alla behövde varandra och att inga småaktiga uträkningar fingo på något håll skymma dessa enkla sanningar. Och denna samling av nationens alla krafter gav sig uttryck i ett enande krav att uti konstitutionen taga steget fullt ut från fyrståndsrepresentation till enkammersystem med allmän och lika rösträtt för varje finsk medborgare såväl man som kvinna. Detta exempel ställde den allvarliga frågan till det gamla moderlandet, huru detta skulle i jämförelse med dotterlandet förhålla sig, när även det förra ginge till lösningen av sin stora medborgarfråga.

Slutligen hade, som sagt, för första gången på länge vänstern kommit till regeringsmakten. En liberal ministär hade bildats och nu skulle väl det vidunderliga ske.

Det började växa i folkets sinnen. Men det visade sig snart att synpunkterna inom de ledande politiska vänsterkretsarna voro desamma som förut. Det var som om ingenting hänt. Broddarna fröso bort under den gamla politiska formulärpolitikens vinterkyla. När det nu gällde kvinnornas frigörelse visade sig till och med deras manliga kamrater mera böjda än förut att följa sina politiska styresmän. Hösten 1905 blev trots allt en lövfällningens tid för den kvinnliga rösträttsrörelsen och icke som man kunnat hoppas en vårbrytningens. Frågan rönste ej någon synnerlig uppmuntran. Inom frisinnade klubben i huvudstaden oroades man över att prästerskapet skulle kunna få hand om kvinnornas politik, de unga liberala studenterna i Verdandi i Uppsala

uttalade allvarliga bekymmer över farrorna för kvinnligheten i det kvinnliga väsendet. Hos de unga socialdemokratiska studenterna uti förenings-Laboremus mötte man en västerländsk ironisk skepsis, med vilken de syntes vilja sätta ett frågetecken för kvinnan över huvud taget.

Den liberale statsministern svarade den 13 december kvinnornas deputation med följande ord:

''Mina damer. Då under senaste tid resolutioner å flera möten fattats, ävensom framställningar till regeringen inkommit, syftande till att politisk rösträtt under den närmaste framtiden borde beredas jämväl åt kvinnor, har regeringen ansett sig böra göra ett bestämt uttalande beträffande sin ställning till denna fråga.

Det är av högsta vikt för vårt fosterlands lugna utveckling, att en effektiv rösträttsreform utan vidare uppskov genomföres. En dylik reform har emellertid hittills, sådan den blivit av väldiga medborgargrupper omfattad och av decenniernas arbete och strävanden förberedd, alltid ansetts gå ut på utsträckning av rösträtten till män, som nu äro i saknad därav. Skulle man nu söka utvidga reformen till att jämväl omfatta kvinnor, så bleve efter regeringens uppfattning med all sannolikhet, för att icke säga säkerhet, följden, att hela reformen komme att betydligt försväras och fördröjas.

Det skulle helt visst vara ett stort fel att sålunda förknippa en reform, som långsamt men säkert mognat i det allmänna tänkesättet, med en annan, som, om än i och för sig eftersträvansvärd, dock ingalunda är mogen till lösning.

Med denna uppfattning kan regeringen icke taga på sig det ansvaret att framställa något förslag till riksdagen i den riktning petitionärerna ästunda.

Detta är regeringens enhälliga mening jag härmed tillkännagivit.

Till denna regeringslinje slöt omedelbart även den socialdemokratiska ledningen upp. Vid ett möte, utlyst av huvudstadens allmänna kvinnoklubb, hölls första inledningsföredraget av Branting. Enligt referatet ansåg han den nuvarande tidpunkten för att föra fram den kvinnliga rösträttsfrågan till lösning ej lämplig. Agitationen hade alltid gällt männens rösträttsfråga, den kvinnliga tillhörde ett senare skede. Talaren betonade dock kraftigt att det ej föreläge en principiell fråga utan endast en taktisk. De båda rörelserna stodo på olika utvecklingsstadium. De borde därför ej bindas samman. Under normala icke revolutionära förhållanden vore detta tillvägagångssätt det enda riktiga. Kravet på kvinnlig rösträtt kunde brukas till hinder mot lösningen av männens rösträttsfråga och denna senare fick icke fördröjas.

Ingen resolution antogs. Det livliga bifall, som i allmänhet hälsade båda de stridande meningarnas förfäktande, tycktes, säger referatet, tyda på att mötets opinion var ungefär jämnt delad i frågan. (Forts.)

De klubbar, som ännu ej besvarat rapportcirkuläret, torde ofördröjligen insända detsamma, vederbörligen ifyllt.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Kamratmötet i Södermanland.

Ett gemensamt kamratmöte hölls av Eskilstuna och Hällby kvinnoklubbar i Bröttsfa Folkets hus.

Mötet öppnades av fru Ida Adamsson. Hon hälsade de närvarande välkomna och uttryckte sin glädje över att så många hade kommit tillstädes samt hoppades, att detta möte skulle bli till både nytta och nöje för de båda klubbarnas medlemmar. Därpå upplästes dagordningen, som av mötet antogs.

Till ordf. för mötet valdes fru Ida Adamsson, till sekreterare Terese Olsson, Eskilstuna, och fru Anna Johnson, Hällby.

Första frågan på dagordningen, ''Varför böra kvinnorna organisera sig?'', inleddes av fru Adamsson, som framhöll att nu är tiden sådan, att kvinnorna måste organisera sig i föreningar, både politiskt och fackligt, om vi skola bli en makt att räkna med. Det har ju alltid varit kvinnoklubbarnas mål att kunna samla kvinnorna, men frågan har ej gjort sig så starkt gällande som nu, beroende på, att även vi ha fått något att säga till om genom vår nyvunna rösträtt. Vi kunde anordna olika föredrag till upplysning för kvinnorna, ty det är upplysning vi behöva i alla möjliga frågor.

Under diskussionen, som blev rätt livlig, påpekades, att olika grupper av kvinnor behövde organiseras, såsom butiksbiträden, hembiträden och kafépersonal, så klubbarna hade stora uppgifter att fylla. Därför är det av vikt att klubbarna bli stora och starka, så de kunde uträtta någonting. Något särskilt uttalande gjordes ej utan beslöts att uppmana klubbarna att mera arbeta för upplysning ibland kvinnorna.

Nästa fråga var: ''Hur böra kvinnoklubbarna arbeta för att vinna bästa möjliga resultat?'', och inleddes av undertecknad.

Första villkoret för att få klubben stabil inåt är att styrelsen arbetar enligt och har sina styrelsesammanträden före varje klubbmöte och där behandlar de frågor och förslag, som skola fram på mötena. Att medlemmarna flitigt besöka mötena och deltaga med i förhandlingarna genom att där säga sin mening om de olika frågorna och besluten. Att motverka allt småsinne, ha överseende med varandra, med ett ord vara kamrater!

Utåt, att alltid uppträda hovsamt, aldrig deltaga med i något förtal om våra medmänniskor, utan visa deltagande med dem, väl vetande att alla se på oss hur vi handla. De utomstående kvinnorna kunna därav se om de vilja tillhöra vår klubb eller ej och det blir då ej svårt för vår agitation bland dem.

Fru Lindgren, Hällby, var av samma åsikt, även fru Stenlund instämde. Fru Adamsson förordade att anordna mötena litet omväxlande, med musik och sång, om det går för sig samt någon föreläsning eller diskussion.

''Kvinnorna och nykterhetsfrågan'' var sista frågan som behandlades. Efter debatten, däri alla å mötet uttalade sig mot

all ökad sprittillverkning, antogs följande resolution:

''Ett är säkert att spriten är ett samhälls-gift som är desto mer fruktansvärt, därför att det bedövar arbetarnas klassmedvetenhet och är ett mäktigt vapen i kapitalets hand för arbetarnas förslavande. Ingen må därför vara mer angelägen om en förbättring på detta område än just vi arbetarklassens kvinnor. De förslag om ökad import och tillverkning av samt friare handel med spritdrycker som framkommit avvisa vi bestämt och komma att motarbeta det med de medel, som stå oss till buds. Det är icke sådana reformer vi behöva som en återgång till allt större brännvinselände, utan sådana som leda i den enda rätta riktningen, nämligen det totala förbudet.''

Det i allo stämmningsfulla mötet avslutades med sång unisont. Nästa möte beslöts att avhålla i Hällby den 29 maj 1919.

Under en paus i mötet serverades kaffe och färtor vid ett med flaggor och blommor prytt och dukat kaffebord.

*

Eskilstuna, Hällby och Torshälla kvinnoklubbar ha haft tre kamratmöten. Det första avhölls redan i våras, det andra i maj och det tredje i augusti månad, det fjärde skall hållas i november i Eskilstuna. Att dessa möten äro till nytta och nöje för medlemmarna är klart. Frågor av olika slag ha behandlats och resolutioner ha antagits, särskilt nykterhetsfrågan har legat oss varmt om hjärtat. På det sista mötet beslöts att ingå till regeringen med begäran om rusdrycksförbud, och uppmanas klubbarna landet runt att göra sammaledes, om det skall kunna göra någon verkan. Mot skytteanslaget har också gjorts uttalande.

Therese Olsson,
sekr.

Från Blekinge.

Blekinge soc.-dem. kvinnoklubbar höllo kamratmöte i Ronneby söndagen den 28 sept. Till ordf. för mötet valdes Rebecka Svensson, Ronneby, sekr. och referent Bernhardina Bengtsson, Karlshamn.

Från agitationskommittén förelåg rapport över verkställt förarbete för agitation under höstens lopp och hänsköts till nämnda kommitté att ordna och planera agitationen efter bästa förmåga. Kommittén kommer därför i den närmaste framtiden att vädja till arbetarekommunerna och de manliga partikamraterna om stöd och hjälp till denna agitation, vilken vädjan, hoppas vi, ej må förklunga ohörd.

Diskussionsfrågan ''Hemmet och skolan'' inleddes av lärarinnan fröken Fredman, som något berörde ungdomens förvildning, vilken till stor del har sin orsak däri att kristiden sänkt den allmänna moralen. Hem och skola samarbeta icke, vilket dock borde vara fallet. Då ett barn straffats för förseelse i skolan tar ofta hemmet sympati för barnet utan att ta reda på rätta förhållandet och orsakerna till bestraffningen. Många barn ha en mycket livlig fantasi, vilket leder till uppdiktande av historier och färgläggning av saker och ting, vilka icke alltid överensstämma med sanningen. Detta beror säkert på att barnen tillåtas läsa för mycket sagor och rövarhistorier.

Föräldrarna böra besöka skolan, icke blott vid examen, utan även i vardagslag, för att få en inblick i förhållandena sådana de verk-

ligen gestalat sig och mycket skulle därigenom bliva bättre. Hemmet och skolan behöva varandras hjälp att genom samarbete dana det uppväxande släktet till goda och präktiga människor. Vore önskvärdt att större föräldramöten anordnas, där såväl föräldrars som lärarepersonalens synpunkter och uppfattningar kunde framföras och diskuteras för att därigenom komma till samförstånd.

En livlig diskussion följde efter inledningen, varunder påpekades en del fel och missstag, som begås såväl från föräldrarnas som lärarnas sida och voro alla ense om att bättre samarbete mellan hem och skola skulle vara till stor nytta och gagn. Det är i hemmet, som grunden till barnens bättre karaktär skall läggas och lydnad läras dem, men häri brister åtskilligt i en stor del hem. Barnen tillåtas ofta stanna ute långt ut på kvällarna, ja, in på halva nätterna, då föräldrarna icke veta var de äro eller vad de hitta på. Å dansbanorna ses barnen flänga och steppa i stor utsträckning och i oroväckande hög grad och biografföreställningarna äro icke alltid lämpliga nöjen utan tvärtom en fara för barnen. Dessa missförhållanden böra av föräldrarna icke minst mödrarna beaktas samt ses till att ändring till det bättre härvidlag göres. Ordspråket: "Barn göra i by, som hemma är vant", besannas sig, ty hållas icke barnen till lydnad och goda seder i hemmet, faller det sig nära nog omöjligt för lärarna att få bukt med dem i skolan. Då barnen få tillrättavisning eller bestraffning, böra föräldrarna, helt naturligt, ta reda på rätta orsakerna och icke, som många gånger sker, utan vidare överösa lärarna med ovett. Berördes också de besvärligheter lärarna ha att genomgå samt den klasskillnad och kitslighet, som hos en del lärare gör sig gällande gent emot både barn och föräldrar. Genom att föräldrarna besökte skolan under lektionerna och lärarna i sin tur besökte hemmen, skulle säkert mycket vinnas till gemensam förståelse i denna för oss och kommande generation så viktiga fråga.

Beslöts uppmana klubbarna att behandla föreliggande spörsmål och å sina respektive platser taga initiativ till föräldramöten, där så anses behöfligt, samt för övrigt verka för bättre samarbete mellan hem och skola.

Nästa diskussionsfråga: "Huru få den kvinnliga ungdomen intresserad för vårt arbete", bordlades på grund av att inledningen i sista stund fått förhinder att deltaga i mötet.

Vid senaste kamratmötet behandlades frågan om ett kvinnoförbunds bildande och beslöts då förorda ett fristående kvinnoförbund. Till detta beslut hade Morgonbris haft kommentarier där flera stycken frågor angående vårt arbete och vår ställning till partierna framställdes och klubbarna uppmanats att beakta desamma. På grund härav upptogs till diskussion dessa frågor. Morgonbris' anmärkning: "Man kan undra om det kan anses vara riktigt att föregripa kongressens behandling och beslut i frågan" tyckes gå ut på att klubbarna ej böra behandla frågan om ett förbunds bildande, utan då ombud bli samlade till en stundande kongress, dessa utan vidare kunna säga ja och amen till vad som från C. S. föreslagits. För övrigt utspann sig en sakrik diskussion om dessa spörsmål var-

under frågorna belystes såväl från den ena som andra riktningen.

Mötet beslöt uttala som sin mening, att vi ha rätt diskutera frågan och anser icke att något föregripande av kongressens beslut därmed gjorts. Ställde dessutom en maning till klubbarna här i länet att grundligt diskutera här nämnda frågor, så att de ombud, vilka bli valda till den stundande kvinnokongressen, kunna å densamma representera sina respektive klubbars mening, då frågan om ett förbunds bildande där kommer att avgöras.

Fröken Rebecka Svensson talade något om studiearbetet samt redogjorde för A. B. F.'s organisation och studiecirklarnas arbetssätt. Ställde en varm maning till klubbarna att beakta studiearbetet, behandla desamma å sina möten och om möjligt bilda studiecirklar vilka säkerligen komma att bli till stort gagn för medlemmarna.

Nästa kamratmöte skall hållas i Karlskrona.

Därefter togs paus för kaffeservering, utflykt med båtar till Silverforsen samt därför en promenad för att bese sevärheterna vid Djupadal. Efter utflykten samlades mötesdeltagarna å lokalen där samkväm vidtog med sång och uppläsning m. m. tills tid för hemresan var inne. B. B.

Morgonbris' utrymme tillåter inte fortsatt diskussion om kongressen som rätt forum i förbundsfrågan. Det hade dock varit mer klagande för oss alla i klubbarna, om kamratmötet sagt sin mening i Morgonbris om de andra frågorna i sammanhang med förbundsfrågan.

Från Fagersta kvinnoklubb.

Härmed vilja vi, Fagersta Socialdemokratiska Kvinnoklubb, samlade till möte, uttala vårt varma erkännande av och instämmande i uppropet från Smedjebackens kvinnoklubb angående rusdrycksförbud och vilja vi uppmana alla kvinnor: Gån med oss i organisationerna, ty då först kunna vi få fram några krav.

Med hälsning:

Fagersta Socialdemokratiska
Kvinnoklubb.

Till Hesselby och Spånga kvinnoklubbar.

Med anledning av gemensamma klubbmötets hemställan i nykterhetsfrågan kommer centralstyrelsen att utsända det upprop, som är infört i detta nummer av Morgonbris. Uppropet bör spridas i vida kretsar och i hemmen.

Morgonbris decemhernummer

blir som vanligt ett julnummer, omväxlande, innehållsrikt och med vackert utstyrelse. Rekvirera i god tid och i så stora upplagor, att Morgonbris kommer till varje arbetarhem!

"Hustrun följe mannens villkor och stånd".

Denna princip, som hos alla blivit inpräntad som självfallen och som för kvinnan synnerligen förmånlig, utgör i själva verket en för henne i högsta måtto olycksbringande grundsats. Insikten om dess fördärlighet bildar en av kvinnorörelsens förnämsta drivfjädrar.

Vilket är nämligen kvinnorörelsens huvudsyfte? Männe ej en för hela kvinnokönet på eget arbete helt grundad, solid ekonomisk ställning?

Hur kan man dock arbeta för detta måls uppnående och samtidigt hylla grundsatsen: "hustrun följe mannens villkor och stånd"? Inser man ej dessa båda principers fullkomliga oförenlighet? Tydligen inte, eftersom så många kvinnor, som tro sig gilla eller stödja kvinnosaken, ej alls finna någon motsägelse uti, att deras egen ekonomi är beroende av, vilken man de förenat sig med, samt växlar med dennes ekonomiska konjunkturer.

Det måste bli ett slut på denna tankeoreda! Man måste bestämma sig för endera av de nämnda grundsatserna, rubrikens eller kvinnorörelsens. Bestämmer man sig för den senare, måste man bekämpa den förre.

Detta försumma dock kvinnorörelsens organ, så länge de stillatigande äse, att kvinnor med de bästa förutsättningar att själva förskaffa sig utkomst, strax, så snart de förenat sina öden med en tillräckligt efterbliven eller eftergiven mans, bortkasta denna sin självständighet och ekonomiskt övergå till ett bihang till mannen. Varför, resonera de, möda sig med att fortsätta sitt självständiga arbete, när man efter upphörande därmed gott kan inbilla både sig själv och andra, att ens förmåner det oaktat fortfarande grunda sig på ens arbete? Och det fastän ett barn borde kunna se, att förmånerna ökas och minskas, alltefter vilken man kvinnan äktat — ja, så påtagligt icke grunda sig på hustruns arbete, att detta tvärtom blir mindre (ju bättre ekonomiskt situationerad man hon förenat sig med, alltså) ju större förmånerna bli. — De mera framsynta hustrurna söka intala sig att, blott de behålla yrket efter giftermålet, är faran ej så stor i att drå ekonomisk vinst av äktenskapet, utöver vad arbetet i hemmet enligt arbetsmarknadens läge berättigar till. — Det borde dock vara kvinnotidningarnas sak att ständigt och med skärpa framhålla (naturligtvis utan någons utpekande), att båda dessa grupper av hustrur äro farliga fiender till kvinnosaken — och det i lika mått som de kvinnor, vilka endast till följd av lättja eller allmän efterblivenhet aldrig lärt något yrke och därför vid giftermål äro så gott som nödgade att

förvandlas till dylika bihang. Alla dessa hustrurs exempel bilda moraliska pesthärdar, demoraliserande de ogifta kvinnorna vida omkring. Vartill gagnar det, tänka dessa, att med möda och kostnad lära sig ett yrke eller att fortsätta med det yrke man redan lärt, när man kan hoppas, att liksom dessa kvinnor ernå en långt bättre ekonomisk ställning blott genog att säga ja till ett frieri?

Inser man ej, att alla dessa kvinnors handlingssätt verkar i högsta grad nedslättande för arbetets ära och innebär en upprörande orättvisa mot de kvinnor, som ej bli gifta? Ekonomiskt beroende under äktenskapet blir naturligtvis en konsekvens. Där rättskänsla och stolthet finnas, kunna dessa vägar alltså ej ens påtänkas. Vidare måste likgiltighet för yrkesvillkorens förbättring följa, så länge möjlighet finnes att på detta bekväma sätt befria sig från yrket. Därtill kommer svårigheterna att vid olyckliga äktenskap skiljas, emedan hustruns ekonomi då blir försämrade, eftersom hon under äktenskapet följt mannens villkor.

Det måste klart påvisas, att hustruns ekonomi ej får i minsta mån bestämmas av mannens, om hon ej vill med sitt exempel direkt motarbeta sina och sitt köns livsintressen. Endast sådana tillfälliga eller oväsentliga förmåner, som ej kunna betraktas som försörjning, kan en hustru med vaken rättskänsla emottaga utöver vad arbetet i hemmet enligt gängse arbetslön berättigar henne till. En skarp gränslinje mellan makarnas såväl inkomster som kapitaltillgångar är en ofrånkomlig fordran. — —

Det är ett misstag att tro, att denna angelägenhet är ovidkommande för arbetarklassens kvinnor. Visserligen dra hustrurna aldrig här de kolossala ekonomiska förmåner av äktenskapet, som fallet är inom överklassen, men en noggrann bokföring skulle förvisso ådagalägga, att även här i åtskilliga fall den icke yrkesarbetande hustruns förmåner överstiga, vad hennes arbete i hemmet enligt arbetsmarknadens läge berättigar henne till. Och arbetarklassens döttrar hysa lika litet som överklassens några principiella betänkligheter emot att följa ovan kritiserade metoder, så snart tillfälle härtill erbjuder sig. Till yrkesarbete bli arbetarklassens flickor utan tvivel tidigt nog satta, men vad som behöver inpräntas även hos dem är, att de måste betrakta sitt yrke som ett livskall, ej som något, varifrån de snarast möjligt böra söka genom giftermål befria sig, samt att de i längden handla mot sina egna livsintressen, om de dra större vinst av äktenskapet, än vad arbetet i hemmet berättigar dem till.

Det kan kanske synas hårt att vilja på detta sätt avstänga de fattiga flickorna från varje möjlighet att genom "förmånliga giftermål" korrigera samhällets orättvisor och frestelsen för

dem är givetvis stor att härutinnan följa det gängse bruket, helst som varken föräldrar, skola, parti eller kvinnotidningar det minsta bekymra sig om att varna för de farliga vägarna. Men dylika genvägar försena blott fatigdomsproblemets lösning i stort. Följderna ha framhållits här ovan.

Naturligtvis äro även för männen de rika giftena djupare sett synnerligen olycksdigra — alltså då hustrun medfört så stort kapital, att räntan överstiger hennes, vid noggrann bokföring uppenbara, årliga skuldsättning till mannen och försävt mannen drar nytta av överskottet eller av själva kapitalet. Att mannen följer hustruns villkor, är givetvis lika förnuftsvidrigt som motsatsen.

*

Den vanligaste invändningen mot här framställda resonemang är följande: Hur skall hustrun kunna behålla sitt yrke, när barnen börja komma, isynnerhet om arbetet är förlagt utom hemmet?

För det första måste barnantalet avgjort reduceras. Även (och ej minst) för stegring av lönerna bör för en arbetarefamilj två barn ännu så länge vara maximum. De höga lönerna komma att kvarhålla hustrurna vid yrkesarbetet. Och föräldrar till många barn äro, åtminstone bland arbetarklassen, sällan i tillfälle att ge även döttrarna god yrkesutbildning. För det andra måste barnkrubbor och kindergartnar övertaga moderns roll under hennes utomhemsarbete. Just de, som vilja ge sina barn en särskilt god vård och uppfostran, pläga i stor utsträckning överlåta dem åt andra: sköterskor, guvernanter, helpension o. s. v. Detta goda kan dock ej komma alla till del utan upprättande av gemensamhetsanstalter. För det tredje måste privathushållet bort. Kooperativa matlag, pensionat, familjehotell träda i stället. — De båda senare kraven realiserande befordras tydligen genom barnantalsminskningen, eftersom genom denna tjänarinnornas löner komma att så stegras, att systemet med privattjänare för flertalet omöjliggöres. — Att en del komma att klaga över hemtrevnadens försvinnande, har mindre betydelse. Så dylika personer ställt sig till varje föregående reformering av hemlivet, beklagande försvinnandet av hemspinningen, hemvävningen, hemsömnaden, hembakningen, hemslakten o. s. v. Sådana klagomål komma alltid att utgöra dylikt folks bidrag till framåtskridandet. De bekräfta blott, att man är på rätt väg.

Vad kunna vi göra för att underlätta här angivna omdaningar?

Vi kunna — framförallt vädjande till rättskänslan — med skärpa för ungdomen framhålla farorna av att, om den tänker ingå äktenskapliga förbindelser, i minsta mån dra nytta av makens eller makans inkomster eller ka-

pitaltillgångar. Vi kunna hjälpa till att starta välordnade barnkrubbor och kindergartnar samt kooperativa matlag. Vi kunna arbeta för förverkligande av principen lika lön för lika arbete. När hustrun skall försörja sig själv och när makarna skola i lika mån bidra till hemmets utgifter, behöver nämligen mannen ej avlönas högre, blott därför att han är man. Vidare kunna vi verka för en betydande barnantalsminskning. Detta bör givetvis framförallt vara en arbetarkvinnornas sak, eftersom arbetarklassen framalstrar de största barnskarorna. För barnantalets minskande kan arbetas genom propaganda för preventiv- och fosterfördrivningslagarnas avlägsnande, genom anordnande av nymalthusianska föredrag samt genom att anmoda arbetarklassens tidningar att med skärpa framhålla de både för den enskilde, för klassen och för folken utomordentliga farorna av att framalstra stora barnskaror.

Genom att icke arbeta för dessa kravs realiserande bidraga vi att bevara de nuvarande orättfärdiga och olycksbringande äktenskapliga formerna och vi rädda åt deras försvarare de argument de ännu kunna framföra till stöd för flertalet hustrurs mot kvinnorörelsens principer direkt fientliga livsförelse.

M. L.

De femhundra!

Det är åter vår; inne i mitt rum leka solstrålarna och ute på veranden, där de små gröna bladen lysa från björken, som lutar sig över balustraden, hör jag ett kvitter så kärkommet och så väl bekant. Mitt öga söker den lilla sångaren — där lyser det lilla röda bröstet bland grenarna — budbäraren är här, att vår och sommar och sol och grönska är nära. Det var den lilla "robins" kvitter jag hörde, det var hans röda bröst, som lyste i solen. Jag vill ut i solen — ut för att njuta av de första vårdagarnas berusning och se hur allt levande gläds, hur det spirande livet leker i dag bland markens blommor och blad. — Då för ett ögonblick fästes min uppmärksamhet på en stor annons i dagens morgontidning och jag läser: "500 belgiska barn, fader- och moderlösa, utan några som helst anhöriga, som Fader Baker för närvarande har i sin vård å hemmet vid Pine Hill, önskar fosterföräldrar. Barnen skola adopteras av dessa innan de utlämnas från hemmet."

Detta hem ligger ett stycke utom staden, en timmes resa dit ut. Jag har hört talas om Pine Hill förut. Barn emottagas där även anonymt, modern, som önskar lämna detsamma, ringer vid en viss klocka, en fallucka öppnas, barnet tages in av osynliga händer, inga frå-

gor. Barnet är borta för att uppfostras i katolicismens våld för livet, se där målet och meningen med barmhärtigheten.

Men dessa 500 barn, belgiska krigsbarn? Jag måste gå dit ut i dag och så blir min vårpromenad ut till Pine Hill. Jag vill se denna omtalade mystiska lucka och barnen, som leva där, men framförallt vill jag se de omannonserade belgiska barnen, som skola ut till nya föräldrar kanske snart nog.

Tio min. väg från spårvagnsresan ligger Pine Hill. Jag ser konturerna av den röda byggnaden sticka fram bland den ljusa grönskan. Snart står jag vid den breda trappan, som för mig vidare in i vestibulen och snart står jag själv vid den omtalade fallluckan. En rysning går ofrivilligt genom hela min varelse. Varför? Är det av medlidande med mina stackars medsysstrar, som här en gång stått redo att överlämna det bästa, det käraste i livet, barnet, "kärleksplanten", det nya livet, som skulle fostras och danas?

Men det var ju barnen jag kommit hit för att se och jag rycker mig själv ifrån platsen och från mina funderingar och tankar samt fortsätter gången till övre våningen, där barnen äro. Först föres jag in bland de barn, som av okända mödrar lämnats till vård och uppfostran i denna institution. Där äro hundratals i olika åldrar och med, ack, så olika utseende. En grupp barn mellan 1—4 år stannar jag framför. De äro inhägnade medelst ett rep och ingen av dem kan gå. Där är en liten parvel, osm reser sig upp, benen orka ej bära honom och ingen stödjande, hjälpande hand finns, han reser sig gång på gång, håller sig i repet, men snart giva de små benen vika och han kryper åter omkring med de övriga inom inhägnaden. Jag står som förstenad vid åsynen av alla dessa hjälplösa små, de ha tak över huvudet och de få nog att uppehålla livet med, men någon vård kan hemmet ej giva dem, ty därtill saknas nödvändig hjälp och därom bekymrar man sig föga. Huvudsaken med ändamålet är ju att vinna själar åt katolicismen.

Så går jag från grupp till grupp, äldre och yngre, upp till 15-årsåldern, då de få lämna hemmet om de ej dessförinnan blivit adopterade av någon katolsk familj. Äntligen har jag kommit till den avdelning, som inrymmer de 500 belgiska barnen. De 500, som jag läste om för några timmar sedan, stod jag nu mitt ibland, allas ögon fästa sig sig med ens på den inträdande. Barnaögon, stora och frågande, riktas mot mig. Tydligt tänka de att jag är en av dem, som skall plocka någon ur högen och nu äro de alla så ängsliga. Efter vad jag kan döma äro de i åldern från 5 till 14 år, men, o, de ha genomgått så mycket lidande dessa små och då jag låter blicken glida ut över den samlade skaran ser jag bland alla dessa barn ej ett leende anlete; det är som hade all livsglädje försvunnit för dem.

Där borta vid fönstret ser jag en liten tös med några barn omkring sig liksom i en krets för sig själv. Jag går dit och lyckas få några ord till svar från flickan på de frågor jag framställer på tyska; ett språk, som hon delvis lärt sig sedan hennes hemtrakt var befäst av tyskar. Hon är ensam kvar i livet bland en skara av sex syskon, mor och far och alla äro borta, var vet hon ej. Efter att ha vandrat milvis från hemmet med de andra blev hon så en dag sjuk och omhändertogs av välvilliga människor, men hennes anförvanter, mor och syskon, vet hon ej mera om, alla undersökningar tyda på att de fallit offer för krigets härjningar, och hon blev slutligen överlämnad till den grupp av barn, som saknar någon som helst anförvant och därför är hon nu här med alla de andra lika vanlottade. Genom de frågor jag framställt ser det ut som om blygheten viker mer och mer. Det vackra lilla ansiktet ser snart så bedjande upp mot mitt eget och hon säger: "Om du tar mig härifrån, så tag även alla dom här med dig, ty nu har jag lika många syskon, som jag hade förut hemma och jag vill ej skiljas vid dem." Och hon pekar på dem alla i den lilla kretsen. Där äro fem och alla har hon givit samma namn, som hennes syskon hade. Jag får vända mig bort för att dölja min rörelse; det är som en ångest steg upp inom mig vid åsynen av alla dessa frågande barnaögon och inför allt detta elände.

Då jag åter fått mod nog att se in i min lilla flickas ögon, måste jag förklara, att jag ej kunde adoptera henne eller de andra, ty jag var för fattig därtill. Medan jag så talar smyger sig en tår fram och utan att jag märker det rullar den så sakta ner på min lilla flickas hand. Hon ser på mig och säger. "Du gråter; jag har gråtit så mycket, jag kan ej gråta mera." Svaret kan jag ej för gråten, som i ett nu överväldigar mig. Stum trycker jag den lilla flickans hand och rusar ut. Jag kan ej se mera av detta elände. I vestibulen möter jag en diakonissa. "Vill ni köpa en sak åt flickan med numret 239, något som kan göra henne glad, om blott för en liten stund? Och då jag trycker slanten i hennes hand nickar hon tyst sitt bifall och hennes kalla grå ögon följa mig på min väg ut från hemmet.

Där ute lyser solen ännu och det glittrar så ljust bland blomstren vid väg-

PELLERINS

GRÄDD- och VÄXTMARGARIN

marknadens förnämsta fabrikater.

A.-B. Pellerins Margarinfabriks

Avd.-kontor, Skeppsbron 4, Stockholm.
R. T. 24 95, 44 63. S. T. 26 88, 78 66.

kanten. Den minsta lilla ärtan tyckes mig njuta och äga livsglädje, men mitt hjärta jublar ej i takt därmed som förut i dag, ty jag har sett en flick av din grymhet, o liv, och de små sorgsna barnaögonen därinne, de följa mig och de bedja mig: "O, giv oss rätten att leva och glädjas!" Rätten, som förtrampas av människors och samhällets våld, mot naturen och livets lagar!

Maja Björkman-Broberg.

Morgonbris.

måste detta nummer bliva 12-sidigt och kostar därför 20 öre.

Brevlåda.

Dagny. Som Eder artikel är strängt anonym, kan den icke införas utan att Ni först är vänlig och meddelar Eder med redaktionen.

Dövstumlotteriet.

Ett cirkulär har kommit oss tillhanda, som meddelar lotteriets ändamål, och vi vädja till alla våra läsare att beakta detsamma. Ett litet utdrag ur cirkuläret torde bäst belysa ändamålet.

"Vi tänka nämligen bygga ett eget hus åt de dövstamma i Göteborg, ett vårt "Folkets Hus", där vi kunna samlas efter dagens släp och slit till dryftande av för oss viktiga frågor, till vila, tankeutbyte, goda föreläsningar, läsning av tidningar och tidskrifter m. m., förströelser o. s. v.

Bekant torde vara att just vi dövstamma, då det gäller dessa oundgängliga behovs till-

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

Det står Eder fritt välja en VILLA, GÅRD eller annan fastighet om Ni vinner på Eder lottsedel i

DÖVSTUMLOTTERIET

anordnat till förmån för

Dövstumföreningen i Göteborg för anskaffandet av eget hem m. m.

Lottpris jämte stämpel kr. **2:10.**

HUVUDVINSTER:

Prima reella vinster!

Valfri fastighet, som vinnaren får utvälja var som helst inom Sverige ... kr.

15,000

Valfri fastighet, som vinnaren får utvälja var som helst inom Sverige ... kr.

12,000

Valfri fastighet, som vinnaren får utvälja var som helst inom Sverige ... kr.

10,000

Nybyggd sommarvilla i Sthlms skärgård ... kr.

8,000

Nybyggd stuga vid Kungsviken, nära Stockholm ... kr.

5,000

Heminredning för nygifva (möbler m. m) ... kr.

4,000

Motorbåt ... kr.

2,000

Vinster på **1,000, 500, 300, 200, 100, 50** kr. Lägsta vinstvärde 10 kr.

Vinsternas sammanlagda värde **115,110** kronor.

Kommissionärer och återförsäljare inom förbundsavdelningar o. d. ombedes insända rekvisitioner på lottsedlar. Förbundsavdelningens namn torde uppgivas. Goda villkor erbjudas!

Lotteriets kontrollant: *A. Samson*, landskanslist. Vinstutlämning i Stockholm.

Dragning sker så snart lotterna slutsålls, dock senast den 31 december 1919.

En var bör pröva lyckan och å vidstående beställningssedel rekvirera lotter till

DÖVSTUMLOTTERIET, Smålandsgatan 31 B, Stockholm.

Beställningssedel att urklippas och insändas i öppet kuvert åsatt 5-öres frimärke eller i slutet försett med 15-öres frimärke.

Undertecknad rekvirerar st. lotter i DÖVSTUMLOTTERIET å kr. 2:10, att sändas mot postförskott, varvid likvid för porto och dragningslista jämväl bör uttagas. 12% rabatt vid rekv. av minst 10 lotter.

Namn:

Fullständig bostadsadress:

Postanstalt:

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

godoseende, intaga en avgjort sämre ställning än någon annan grupp inom de arbetande klasserna. Genom ett strävsamt slit i en ofta isolerad ställning, utan möjlighet att likt de hörande arbetskamraterna njuta av föreläsningar, teater, sång, musik etc., bliver därför den dövstummes ställning ganska svår.

Vi äro därför hänvisade till att rikta vår vädjan om hjälp vid lotternas försäljning, inte blott till det begränsade antalet dövstamma, utan framförallt till våra arbetande, hörande kamrater. Därför våga vi framställa en anhållan till föreningsstyrelser och organisationer om utseende av lottförsäljare."

Soc.-dem. kvinnonas centralstyrelse.

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upp landsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta onsdagen i månaden kl. 8 e. m. & Bryggeriarb. förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösel, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Allm. Kvinnoklubbs sångkör.

Repetition torsdagar kl. 8 e. m. i Folkets Hus, rum J. Beställningar mottager fröken L. Jäderlund, Allm. tel. Kungsh. 20 54, Snudbyberg 3.

Aktiebolaget Nya Banken.

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN
EN KRONA HIT... EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.

Liksom även **SVEA GRÄDD**
för bordet, stekning och bakning.

Samma oöverträffade kvalité som före kristiden.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken *Anna Svensson*, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Föreningen för Hembiträden i

Stockholm avhåller möte 1:sta och 3:dj torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb

har ordinarie möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. & lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).

Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.